

în secolul al XV-lea și încheind cu două exemplare produse în secolul XX, smălțuite și decorate cu diverse motive. Prezentarea fiecărei cable începe cu locul de descoperire, datare, număr de inventar, dimensiuni, bibliografie și continuă cu o descriere sumară a tipului din care face parte, fiind analizate și decorurile sau motivele întâlnite pe fiecare piesă. Considerăm că nu se impune să enumerăm aici toate tipurile cu variantele lor expuse în catalogul lucrării, deoarece acest lucru este la îndemâna cititorilor cărții.

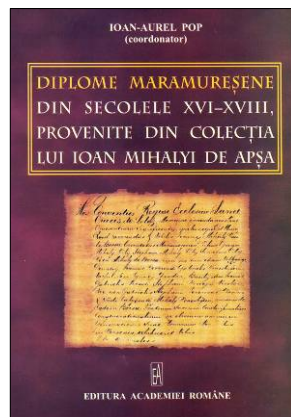
Urmează o destul de bogată și variată *Bibliografie selectivă* (p. 113-117) care este împărțită în două categorii: *Cablele din România* și *Cablele din Europa* (împărțită la rândul ei în Europa de Nord și Europa Centrală). Lucrarea se încheie cu un *Glosar* (p. 118-119) unde sunt prezentați termenii de specialitate întâlniți în această lucrare.

Prin *Povestiri la gura sobei. Catalog selectiv al colecției de cable a Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei*, Ana-Maria Gruia aduce o importantă contribuție la ceea ce înseamnă studiul cablurilor din Transilvania între secolele XIV-XX. Catalogul selectiv, cu toate că este alcătuit dintr-un număr mic de piese din cele aproape 2000 ce compun colecția, va fi de un real folos pentru specialiștii din domeniu și, alături de alte lucrări care tratează acest subiect, va servi drept îndrumar metodologic pentru cei mai puțin familiarizați cu studiul cablurilor.

Florin CIULAVU*

Ioan-Aurel Pop (coord.), *Diplome maramureșene din secolele XVI-XVIII, provenite din colecția lui Ioan Mihalyi de Apșa.* Volum întocmit de: Mihai Dăncuș, Adinel Ciprian Dincă, Andreea Mărza, Ioan-Aurel Pop. Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, 2012, 483 p. +[9] fig. Anexe, [2] f.

Ioan Mihalyi de Apșa (1844-1914) este cunoscut, în istoriografia contemporană a României, mai ales prin volumul *Diplome maramureșene din secolele XIV și XV*, Sighet, 1900, XI+676 p., distins cu premiul „Năsturel Herescu” al Academiei Române (1902)¹, deși a avut și preocupări care vizau științele auxiliare ale istoriei, urmărind, în totalitate și în cele din urmă, adunarea mărturiilor cu privire la continuitatea populației românești în Maramureș. Preocupările de strângere, editare și valorificare a izvoarelor istorice datorate lui Ioan Mihalyi de Apșa (după studii universitare la Cluj finalizate cu un doctorat în Drept, paralel cu activitatea de prim jurist-consult al Maramureșului între 1887 și 1914, președinte al organizației județene a Partidului

* Doctorand, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, București; e-mail: florinciulavu@yahoo.com.

¹ *Enciclopedia* 1978, p. 219.

Național Român, în cele din urmă membru corespondent al Academiei Române - 1901), nu sunt singulare. Ele se încadrează în efortul general al curentului pozitivist, în drumul către spiritul critic din istoriografia românilor ardeleni la cumpăna veacurilor XIX-XX, de strângere și valorificare a izvoarelor istorice referitoare la trecutul poporului. Îi avem în vedere pe Nicolae Iorga, Ioan Bogdan, Dimitrie Onciul care au pregătit, prin colecțiile de documente publicate, într-o epocă în care asistăm la instituționalizarea și universalizarea domeniului, condițiile favorabile pentru apariția unor lucrări de sinteză asupra istoriei naționale¹.

Preocupările lui Ioan Mihalyi de Apșa în sfera diplomatiei românești sunt, în ultimii ani, în atenția istoricilor medievști din România, datorită unor cercetări care valorifică, la o scară istoriografică modernă², efortul de strângere și cercetare a mai multor diplome din secolele XVI-XVIII, provenind chiar din colecția fostului prim jurist-consult al Maramureșului. În cazul de față, notele de lectură au drept obiect de studiu ediția a doua, revizuită și adăugită din *Diplome maramureșene din secolele XVI-XVIII, provenite din colecția lui Ioan Mihalyi de Apșa*, care provin din colecția familiei Mihalyi de Apșa, păstrate acum la Muzeul Maramureșului din Sighet. După cum reiese din *Lista documentelor* (p. 37-52), editorii au publicat 346 de piese arhivistice, începând cu documentul din 1511, prin care regele Ungariei Vladislav al II-lea confirmă o donație, și încheind cu o amplă și variată piesă arhivistică de la cumpăna secolelor XV-XVI, cuprinzând regeste procesuale, cercetări, chemări în judecată și mărturii.

Concepția și metoda editorilor, care valorifică la scară istoriografică modernă importanța colecției cu diplome maramureșene din secolele XVI-XVIII, originare din colecția lui Ioan Mihalyi de Apșa, sunt expuse într-o credibilă și pertinentă *Notă explicativă asupra conținutului volumului* (p. 29-36), alcătuită de acad. Ioan-Aurel Pop. Mai mult decât atât, cele două indice, însoțite fiecare de câte o notă explicativă, *Index toponimic* (p. 449-464) și *Index onomastic* (p. 465-484), bine realizate din punct de vedere tehnic și științific, la care se adaugă secvența *Anexă* (cu 14 reproduceri fotografice), ajută la parcurgerea eficientă și rapidă a volumului.

În cadrul lecturii ediției, în care sunt publicate 346 de piese arhivistice reprezentând diplome maramureșene din secolele XVI-XVIII, ne-au atras atenția considerațiile istoriografice suficient de ample ale acad. Ioan-Aurel Pop, adunate sub genericul *Introducere* (p. 7-28). Aici se subliniază, în cunoștință de cauză, importanța investigării și valorificării izvoarelor istorice, cu privire specială asupra particularităților de formă și de fond ale diplomelor maramureșene, care i-au captat atenția științifică odinioară lui Ioan Mihalyi de Apșa. Atitudinea față de astfel de documente nu este lipsită de conotații naționale și politice, pe care trebuie să le raportăm la anumite realități istorice ale Țării Maramureșului în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea.

Într-un astfel de cadru îi sunt oferite lectorului specializat câteva considerații pertinente asupra preocupărilor de cercetare ale documentelor, în calitatea de izvoare istorice, începând cu epoca Renașterii și Barocului, insistând

¹ Teodor 1970, p. XLII-XLV; Teodor 2002, p. 19-20.

² Cf., de pildă: *Diplome maramureșene* 2010; Pop 2011, *passim*.

asupra cărturarilor interesați și preocupați de diplomatică în perioada preiluministă și iluministă, în epoca romantică, menționând importanța creării în 1821 a unei instituții specializate precum *École de Chartres* de la Paris. Firește, nu sunt ocolite preocupările românești ale domeniului, dacă avem în vedere unele contribuții ale reprezentanților Școlii Ardelene și ale generației romantice în ceea ce privește cercetarea și valorizarea documentelor. După fixarea mai multor date biografice asupra lui Ioan Mihalyi de Apșa, este subliniată importanța culturală și științifică a volumul *Diplome maramureșene din secolele XIV și XV*, Sighet, 1900, prin următoarea apreciere:

„Opera științifică fundamentală a vieții sale este însă cartea dedicată diplomelor maramureșene. Prin această carte-monument, Ioan Mihalyi de Apșa (1844-1914) s-a înscris în lista celor mai serioși editori de documente latine medievale referitoare la români din perioada școlii critice (de tip pozitivist), și prin aceasta în curentul european de publicare a surselor referitoare la Evul Mediu” (p. 12).

Nu trebuie să uităm că interesul lui Ioan Mihalyi de Apșa pentru adunarea și valorificarea diplomelor maramureșene a constituit un punct de sprijin în viitoarele cercetări diplomatice ale unor generații de istorici, între care s-au evidențiat Ioan Bogdan, Dimitrie Onciul, Alexandru Filipașcu, Ioan Moga, Ioan Lupaș, Ștefan Pascu, Radu Popa. Ei au oferit prin lucrările lor explicații asupra fenomenului alcătuirii vieții statale medievale în Țările Române, cu structuri sociale și politice specifice unui spațiu geopolitic, în care comunitățile rurale au îndeplinit un rol important.

După opinia acad. Ioan-Aurel Pop, din cercetarea diplomelor maramureșene redactate în secolele XVI-XVIII, rezultă între altele: tradiția vieții voievodale românești înainte de anul 1300, Maramureșul conturându-se drept un spațiu etnic și politic bine organizat, cu tradiții daco-romane și romano-bizantine, la care se adaugă influența slavă din epoca migrațiilor, când comunitățile sătești asigurau progresul societății românilor; procesul treptat al integrării Maramureșului în cadrul Regatului Ungariei, fără să lipsească tendințele acaparatoare rutene din nord, situație, care se va finaliza cu anumite modificări în structura etnică dincolo de Tisa; transformarea clasei cneziale din Maramureș în nobilime, în cadrul unui îndelungat proces, când cnezii erau mici stăpâni ai locului în virtutea dreptului românesc și cnezial, care, pentru a-și consolida pozițiile, au devenit nobili; surprinderea celor două orientări în rândul cnezilor și nobililor maramureșeni de la jumătatea secolului al XIV-lea (prima grupare, tradițională, care era atașată de vechile rânduieli; a doua, care se va adapta la noile orânduiri venite din afară, prin înnobilitare și servicii prestate în folosul regelui Ungariei); organizarea vieții religioase a românilor maramureșeni în spiritul tradiției bizantine, cu preoți și călugări activi; fenomenul înnoirii în existența păturii cneziale recunoscută prin diplome de către autoritățile oficiale drept o nobilime proprietară de *posesium*; mecanismul interior al formării cnezatelor și voievodatelor românești din Maramureș de fapt „nuclee statale” timpurii din secolele IX-XIII, cu ajutorul cărora se înțelege mai ușor fenomenul formării Moldovei.

După cum era și firesc, în cadrul binevenitei și convingătoare părți introductive a ediției găsim aprecieri asupra laboratorului creației lui Ioan Mihalyi

de Apșa, care viza în final *Istoria comitatului Maramureșului*, chiar dacă n-a reușit să publice decât volumul I din *Diplome maramureșene din sec. XIV și XV*, Sighet, 1900. Comparativ cu documentele din volum, piesele arhivistice cuprinse în ediția de față se prezintă sub formă de rezumate în latinește, fără să lipsească mai multe copii integrale redactate înainte și după 1900, datorate mai multor mâini; de unde și lipsa de uniformitate a textelor. Însă, din perspectiva istoriei Maramureșului documentele cuprinse în ediție indică, la o lectură atentă a conținutului: informații despre istoria Maramureșului și a Transilvaniei între 1500 și 1800, pe firul tradiției de „țară românească” a regiunii; românii formau populația majoritară a Maramureșului istoric până în secolul al XVIII-lea, proprietarii satelor fiind români; romanitatea locuitorilor, latinitatea limbii, în principiu românitatea, rămân consecințe indiscutabile ale unei realități istorice palpabile, à propos de descendența maramureșenilor din dacii liberi și din romani; diplomele conțin, nu de puține ori, informații asupra situației românilor din veacul Luminilor, cum este cazul acelor texte cu referire la Unirea românilor cu Biserica Romei, ori lupta de emancipare politico-națională a perioadei (de unde și depistarea unei variante locale a *Supplex*-ului); existența comunităților românești în spiritul tradiției bizantine, cu toate presiunile calvine și cu ofensiva Bisericii catolice oficializate în Ungaria contra „românilor schismatici”; conștiința istorică a latinității limbii, a romanității poporului, a continuității și vechimii românilor din Maramureș, cultivate de clișee și legende care persistă până astăzi; complexitatea vieții locuitorilor Maramureșului secolelor XVI-XVIII, reflectată de majoritatea documentelor care provin de la Conventul premonstratens al mănăstirii „Sfintei Cruci” de la Leles (astăzi, în Slovacia, odinioară în Ungaria Superioară), instituție la care maramureșenii apelau de obicei pentru autentificarea unor înscrisuri.

Lectura cu creionul în mână a ediției *Diplome maramureșene din secolele XVI-XVIII, provenite din colecția lui Ioan Mihalyi de Apșa*, reprezentând o restituție culturală și științifică în sensul adevărat al cuvântului, dă câștig de cauza constatărilor finale din *Introducere*, din care cităm un fragment:

„Cunoașterea realităților sale istorice [ale Maramureșului n.a.] este posibilă mulțumită izvoarelor trecutului și, cu precădere, mărturiilor scrise. De aceea, inițiativa lui Ioan Mihalyi de Apșa a fost de cea mai mare însemnătate. Numai mulțumită documentelor publicate la 1900 se poate cunoaște astăzi istoria secolelor al XIV-lea și al XV-lea. Cele care sunt tipărite acum întregesc imaginea medievală și conduc spre modernitate, spre emanciparea națională. Înscrisurile, mai presus de toate, ne indică faptul că Maramureșul a fost un voievodat românesc, oprit în dezvoltarea lui firească și integrat într-un regat străin. Este cuprinsă în acele file istoria unei lumi românești care a fost și a rămas, supraviețuind compact în noile condiții până târziu, când au intervenit alți factori perturbatori” (p. 28).

Apreciată din perspectiva istoriei istoriografiei românești și, îndeosebi, în ceea ce privește diplomația actuală, ediția a II-a, revizuită și adăugită din volumul Ioan-Aurel Pop (coord.), *Diplome maramureșene din secolele XVI-XVIII, provenite din colecția lui Ioan Mihalyi de Apșa*, alcătuită de Mihai Dăncuș, Adinel Ciprian Dincă, Andreea Mârza, Ioan-Aurel Pop, rămâne o carte de referință și se înscrie în seria unor utile *Handbücher*, atât de necesare în munca de cercetare științifică a Evului Mediu românesc, cu referire specială asupra Țării Maramureșului. Este unul din

motivele pentru care lui Ioan Mihalyi de Apșa trebuie să i se acorde un loc aparte în seria istoricilor români din Transilvania la cumpăna veacurilor XIX-XX¹.

Iacob MÂRZA*

Abrevieri bibliografice

- Diplome maramureșene* 2010 - Ioan-Aurel Pop (coord.), *Diplome maramureșene din secolele XVI-XVIII, provenite din colecția lui Ioan Mihalyi de Apșa*. Volum întocmit de: Mihai Dăncuș, Adinel Ciprian Dincă, Andreea Mârza, Ioan-Aurel Pop, București, 2010.
- Enciclopedia* 1978 - Ștefan Ștefănescu (coord.), *Enciclopedia istoriografiei românești*, București, 1978.
- Pecican 1992 - Ovidiu Pecican, *Identités et stratégies: historiens transylvains de l'entre deux-guerres (1918-1945)*, în *Transylvanian Review*, I, 1992, 1, p. 104-126.
- Pop 2011 - Ioan-Aurel Pop, *Din mâinile valabilor schismatici ... Români și puterea în Regatul Ungariei medievale (secolele XIII-XIV)*, Chișinău, 2011.
- Teodor 1970 - Pompiliu Teodor, *Evoluția gândirii istorice românești*, Cluj, 1970.
- Teodor 2002 - Pompiliu Teodor, *Introducere în istoria istoriografiei din România*, Cluj-Napoca, 2002.

Otilia Urs, *Catalogul cărții românești vechi din Biblioteca Academiei Române Filiala Cluj-Napoca*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011, 742 p.

Un consistent volum, de mult așteptat în scrisul istoric românesc, a apărut în 2011, având-o ca autoare pe Otilia Urs, bibliotecară la Filiala Cluj-Napoca a Bibliotecii Academiei Române, începând din 2006. Încă tânără, vârsta autoarei stă greu în pandant cu volumul de muncă și acribia pe care o astfel de întreprindere le-a presupus. Dar cine duce la bun sfârșit (fie el și temporar, deoarece în istoriografie, ca în viață de altfel, nimic nu e absolut, ci mai mult sau mai puțin temporar) un astfel de travaliu își agonisește cu siguranță și o experiență, care nu mai are, în mod necesar, tangență cu numărul anilor acumulați, ci îi devansează substanțial sub aspect profesional, conferind celui implicat o altă optică de raportare, mult mai matură, mai în cunoștință de cauză, decât cea pe care o avusese la începutul întreprinderii.

Din simpla amintire anterioară a anului 2006 decurge faptul că munca la catalog a putut începe numai după această dată (dar în acest răstimp autoarea a finalizat și o teză de doctorat), ceea ce constituie o performanță și un curaj, în același timp, de a încheia sub o formă publicabilă și de a edita rezultatul unui atare efort de identificare și catalogare, care, probabil, altora le-ar fi

¹ Vezi sugestia pentru o cercetare istoriografică la Pecican 1992, p. 104-126.

* Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia; e-mail: iacob_marza@yahoo.com.

LISTA ABREVIERILOR

AAR-SI	- Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice. București (s. III, 1922-1947).
Academica	- Academica. Academia Română. București.
ACG	- Anuarul Comitetului Geologic. Institutul Geologic al României. București.
ACMI	- Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice. București.
ActaArchHung	- Acta Archaeologica. Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest.
ActaBC	Acta Bacoviensia. Serviciul Județean Bacău al Arhivelor Naționale. Bacău.
ActaMN	- Acta Musei Napocensis. Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei. Cluj-Napoca.
ActaMP	- Acta Musei Porolissensis. Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău. Zalău.
Acta Siculica	- Acta Siculica. Analele Muzeului Național Secuiesc. Sfântu Gheorghe.
ActaZC	- Acta Zoologica Cracoviensia. Institute of Systematics and Evolution of Animals. Kraków.
ADIU	- АРХЕОЛОГИЯ І ДАВНЯ ІСТОРИЯ УКРАЇНИ. Kiev.
AÉ	- Archaeologiai Értesítő a Magyar régészeti, művész-történeti és éremtani társulat tudományos folyóirata. Budapest.
AHR	- Asiatic Herpetological Research. Chengdu Institute of Biology. Chengdu.
AIIA	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj. Cluj-Napoca (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț”).
AIIAI/AIIX	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași. Iași (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” Iași).
AIIGB	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „George Bariț” Cluj-Napoca. Cluj-Napoca vezi AIIA.
AIIN	- Anuarul Institutului de Istorie Națională. Cluj-Sibiu.
AInf	- Archäologische Informationen. Mitteilungen zur Ur- und Frühgeschichte. Bonn.
Altertum	- Das Altertum, Routledge, part of the Taylor & Francis Group.
Aluta	- Aluta. (Studii și comunicări - Tanulmányok és Közlemények). Sfântu Gheorghe.
AM	- Arheologia Moldovei. Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”. Iași.
AmAnthropol	- American Anthropologist. Washington, D.C.
AnB	- Analele Banatului; serie nouă. Timișoara.
Angustia	- Angustia. Muzeul Carpaților Răsăriteni. Sfântu Gheorghe.
Annales de Paléontologie	- Annales de Paléontologie. Association Paléontologique Française. Paris.

Lista abrevierilor

Antaeus	- Antaeus. Communicationes ex Instituto Archaeologico Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest.
Antiquity	- Antiquity. A Quartely Review of World Archaeology. York.
AntTard	- Antiquité tardive. Revue internationale d'histoire et d'archéologie (IVe-VIIIe s.). Turnhout.
AO	- Arhivele Olteniei. Craiova; serie nouă (Institutul de Cercetări Socio-Umane. Craiova).
APA	- Acta Praehistorica et Archaeologica. Berlin.
APR	- Acta Palaeontologica Romaniae. Romanian Society of Paleontologists. București.
Apulum	- Apulum. Acta Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia. Alba Iulia.
AR	- Archeologické rozhledy. Praha.
ARA	- Annual Review of Anthropology. Palo Alto.
ArbInstHalle	- Arbeiten aus dem Institut für Vor- und Frühgeschichte der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg.
Archaeologia Bulgarica	- Archaeologia Bulgarica. Sofia.
ArchAustr	- Archaeologia Austriaca. Viena.
ArchHung	- Archaeologia Hungarica, Dissertationes Archaeologicae Musei Nationalis. Budapest.
ArchKözl	- Archaeologiai Közlemények. Pesten.
Argesis	- Argesis. Studii și comunicări. Muzeul Județean Argeș. Pitești.
Arheologija	- Arheologija. Organ na Arheologičeskija Institut i Muzei pri Bulgarskata Akademija na Naukite. Sofia.
ArhRom	- Arhiva Română. Arhivele Statului. București
AȘUAIC-I	- Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași. Istorie. Iași.
Athenaeum	- Athenaeum. Studi periodice di litteratura e storia dell'antichità. Pavia.
ATS	- Acta Terrae Septemcastrensis. Sibiu.
AUA	- Annales Universitatis Apulensis. Series Historica. Alba Iulia.
AUSB	- Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae, sectio Historica. Budapest.
AusgrabFunde	- Ausgrabungen und Funde. Berlin.
AUVT	- Annales d'Université „Valahia” Târgoviște. Târgoviște.
BA	- Biblioteca de arheologie. București.
BÁMÉ	- A Béri Balogh Ádám Múzeum Évkönyve. Szekszárd.
Banatica	- Banatica. Muzeul de istorie al județului Caraș-Severin. Reșița.
BAR	- British Archaeological Reports (International Series). Oxford.
BC	- Biblioteca și cercetarea. Cluj-Napoca.
BCH	- Bulletin de correspondance hellénique. L'Institut de correspondance hellénique d'Athènes (continuă Bulletin de l'Ecole française d'Athènes- 1868-1871). Atena.
BCMI	- Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice / Buletinul Comisiei Monumentelor istorice. București.
BCȘS	- Buletinul Cercurilor Științifice Studențești. Alba Iulia.
BerRGK	- Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts. Frankfurt am Main.
BG	- Boabe de grâu. București

Lista abrevierilor

BHAB	- Bibliotheca Historica et Archaeologica Banatica. Muzeul Banatului Timișoara. Timișoara.
BIRSNB	- Bulletin de l'Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique. Bruxelles.
BMA	- Bibliotheca Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia. Alba Iulia.
BMI	- Buletinul Monumentelor Istorice. București.
BMJT	- Buletinul Muzeului Județean Teleorman. Seria Arheologie. Alexandria.
BMM	- Bibliotheca Musei Marisiensis. Seria Archaeologica. Târgu Mureș.
BMMK	- Békés Megyei Múzeumok Közleményei. Békéscsaba.
BMS	- Bibliotheca Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș.
BollVerona	- Bollettino del Museo Civico di Storia Naturale di Verona. Verona.
BOR	- Biserica Ortodoxă Română. Patriarhia Română. București.
BR	- Budapest Régiségei. Budapesti Történeti Múzeum. Budapest.
Britannia	- Britannia. A Journal of Romano-British and Kindred Studies. The Society for the Promotion of Roman Studies. Cambridge.
Brukenthal	- Brukenthal. Acta Musei. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.
BSAF	- Bulletin de la Société Nationale des Antiquaires de France. Paris.
BSHNT	- Bulletin de la Société d'Histoire Naturelle de Toulouse. Toulouse.
BSNR	- Buletinul Societății Numismatice Române. Societatea Numismatică Română. București.
BTh	- Bibliotheca Thracologica. Institutul Român de Tracologie, București.
Buletin foaie oficială	- Buletin foaie oficială. Iași.
BulletinAMNH	- Bulletin of the American Museum of Natural History. New York.
BulletinSGF	- Bulletin d'Société Géologique France. Paris.
Buridava	- Buridava. Studii și materiale. Muzeul Județean „Aurelian Sacerdoteanu” Vâlcea. Râmnicu Vâlcea
BV	- Bayerische Vorgeschichtblätter. München.
CA	- Cercetări arheologice. Muzeul Național de Istorie a României. București.
CAANT	- Cercetări arheologice în aria nord-tracă. București.
CAn	- Current Anthropology. Chicago.
Carnets de Géologie	- Carnets de Géologie. Brest.
CCA	- Cronica cercetărilor arheologice. București.
CCGG	- Cahiers du Centre Gustave Glotz. Sorbonne (Paris).
CFS	- Courier Forschungsinstitut Senckenberg, Senckenberg Forschungsinstitut und Naturmuseum. Frankfurt am Main.
Ciências da Terra (UNL)	- Ciências da Terra (UNL). Earth Sciences Journal. Caparica.
ClausthalerGeo	- Clausthaler Geowissenschaften. Institut für Geologie und Paläontologie. Clausthal-Zellerfeld.

Lista abrevierilor

CMPUMichigan	- Contributions from the Museum Paleontology. The University of Michigan. Michigan.
Codrul Cosminului	- Codrul Cosminului, Seria Nouă. Analele Științifice de Istorie, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava. Suceava
CommArchHung	- Communicationes Archaeologicae Hungariae, Magyar Némzeti Múzeum. Budapesta.
Communications	- Communications. École Des Hautes Étude en Science Sociales – Centre D’Études Transdisciplinaires (Sociologie, Anthropologie, Politiques), Paris.
Copeia	- Copeia. American Society of Ichthyologists and Herpetologists. New York.
Corviniana	- Corviniana. Acta Musei Corvinensis. Hunedoara.
CRAcadSciParis	- Comptes Rendus De L’Academie Des Sciences. Serie II, Fascicule A - sciences de la Terre et des Planetes. Paris.
CretaceousRes	- Cretaceous Research. Published by Elsevier.
Crisia	- Crisia. Culegere de materiale și studii. Muzeul Țării Crișurilor. Oradea.
Cultura creștină	- Cultura creștină. Publicație apărută sub egida Mitropoliei Române Unite cu Roma Greco-Catolică și a Facultății de Teologie Greco-Catolică din Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Departamentul Blaj. Blaj.
Cumania	- Bács - kiskun Megyei Múzeumok Közleményei. Kecskemét.
Dacia	- Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie. București, I, (1924) - XII (1948). Nouvelle série: Revue d’archéologie et d’histoire ancienne. București.
Danubius	- Danubius. Muzeul de Istorie Galați. Galați.
DMÉ	- A Debreceni déri Múzeum Évkönyve. Debrecen.
Dolgozatok	- Dolgozatok az Erdély Nemzeti Múzeum Érem - és Régiségtarából. Kolosvár (Cluj).
DolgSzeged	- Dolgozatok. A. M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem Archaeologiai Intézetéből. Szeged.
DP	- Documenta Praehistorica. Poročilo o raziskovanju paleolitika, neolitika in eneolitika v sloveniji. Ljubljana.
Drobeta	- Drobeta. Muzeul Regiunii Porților de Fier. Drobeta Turnu-Severin.
Dumerilia	- Dumerilia. Association des amis du laboratoire des reptiles et amphibiens du Muséum = AALRAM. Paris.
Eclogae	- Eclogae Geologicae Helvetiae. Swiss Journal of Geosciences. Swiss Geological Society. Zürich.
EHR	- The English Historical Review. Oxford University Press (UK).
Environment & Progress	- Environment & Progress. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca. Facultatea de Știința și Ingineria Mediului. Cluj-Napoca.
EphNap	- Ephemeris Napocensis. Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca. Cluj-Napoca.
ErdMúzÉvk	- Erdélyi Múzeum Egyesület Évkönyve. Kolosvár (Cluj).
EstudiosAlava	- Estudios del Museo de Ciencias Naturales de Alava. Vitoria.
Eurasia Antiqua	- Eurasia Antiqua. Zeitschrift für Archäologie Eurasiens. Mainz am Rhein.

Lista abrevierilor

FbÖst	- Fundberichte aus Österreich. Wien.
FK	- Földtani közlöny. Magyarhoni földtani tarsulat folyóirata. Budapest.
FöldrKözl	- Földrajzi Közlemények. Budapest.
FoliaArch	- Folia Archaeologica. Magyar Történelmi Múzeum. Budapest.
Gemina	- Gemina. Timișoara.
Geodiversitas	- Geodiversitas. Museum National d'Histoire Naturelle Paris. Paris.
Gerión	- Gerión. Revista de historia antigua, Universidad Complutense de Madrid. Madrid.
Germania	- Germania. Römisch- Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts. Frankfurt am Main.
Godišnjak	- Godišnjak. Jahrbuch Knjiga. Sarajevo-Heidelberg.
HAC	- Historiae Augustae Colloquia Nova Series. Bari.
Hantkeniana	- Hantkeniana. Periodical of the Department of Palaeontology, Eötvös University. Budapest.
Hermes	- Hermes. Zeitschrift für klassische Philologie. Stuttgart.
Hesperia	- Hesperia. Journal of American School of Classical Studies at Athens. Athens.
Hierasus	- Hierasus. Muzeul Județean Botoșani. Botoșani.
HJ	- The Historical Journal. University of Cambridge (UK).
Hrisovul	- Hrisovul. Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”. Facultatea de Arhivistică. București.
HTRTÉ	- A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat Évkönyvei (1880-1913). Deva.
HU	- Historia Urbana. Institutul de Cercetări Socio-Umane. Sibiu.
IA	- International Affairs. Royal Institute of International Affairs. London.
Instrumentum	- Instrumentum (Bulletin du Groupe de travail europeen sur l'artisanat et les productions manufacturées dans l'Antiquité. Montagnac.
Ioan Neculce	- Ioan Neculce. Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei. Iași.
Iranica Antiqua	- Iranica Antiqua. Leiden.
Istros	- Istros. Muzeul Brăilei. Brăila.
Îndrumător pastoral	- Îndrumător pastoral. Episcopia Ortodoxă Română de Alba Iulia. Alba Iulia
JAMÉ	- A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve. Nyiregyháza.
JAMT	- Journal of Archaeological Method and Theory. New York.
JCH	- Journal of Contemporary History. University of Cambridge (UK), University of Wisconsin at Madison (USA).
JMH	- The Journal of Modern History. University of Chicago.
JMV	- Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte. Halle (Saale).
JRGZM	- Jahrbuch des Römisch- Germanischen Zentralmuseums zu Mainz. Mainz.
JRS	- The Journal of Roman Studies. London.
JSP	- Journal of Systematic Palaeontology. British Natural History Museum. London.

Lista abrevierilor

JTa	- Journal of Taphonomy. Paleontological Network Foundation.
Klio	- Klio. Beiträge zur Alten Geschichte. Berlin.
Korunk	- Korunk. Kolozsvár. Cluj-Napoca.
KözI Debrecen	- Közlemények a Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem Régészeti Intézetéből. Debrecen.
Latomus	- Latomus. Revue d'études latines. Bruxelles.
MA	- Mitropolia Ardealului. Revista oficială a Arhiepiscopiei Sibiului, Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Episcopiei Alba Iuliei și Episcopiei Oradei. Sibiu (1956-1991). A continuat <i>Revista Teologică</i> , (1907-1947) și este continuată de aceeași revistă.
MAGW	- Mitteilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien. Wien (1912-1941).
Marburger Studien	- Marburger Studien. Marburg.
Marisia	- Marisia. Studii și Materiale. Târgu Mureș.
Marmatia	- Marmatia. Baia Mare.
Mas de las Matas	- Mas de las Matas. Grupo de Estudios Mastnos. Mas de las Matas.
Materiale	- Materiale și cercetări arheologice. București.
MBGAEU	- Mitteilungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte. Berlin.
MedTrans	- Mediaevalia Transilvanica. Satu-Mare.
MÉFRA	- Mélanges de l'École française de Rome. Antiquité. Roma.
Mehedinți	- Mehedinți - Istorie și cultură. Drobeta Turnu Severin.
MemAntiq	- Memoria Antiquitatis. Complexul Muzeal Județean Neamț. Piatra Neamț.
MemMNHistNat	- Memoires du Museum National d'Histoire Naturelle - Serie C: Sciences de la Terre. Paris.
MemPadova	- Memorie degli Istituti di Geologia e Mineralogia dell' Università di Padova. Padova.
MES	- Middle Eastern Studies. The University of Texas at Austin.
MFME StudArch	- A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Studia Archaeologica. Szeged.
MIAK	- Materialy i issledovanija po archeologii Kubani. Krasnodar.
MittUngGeo	- Mitteilungen aus den Jahrbuch der Kön. Ungarische Geologischen Anstalt. Budapest.
MKÉ	- Múzeumi és Könyvtári Értésítő. Budapest.
MKFIÉ	- A Magyar Királyi Földtani Intézet Évkönyve. Mitteilungen aus dem Jahrbuch der Kgl. ungar. Geolog. Anstalt. Annales Institutii Regii Hungarici Geologici. Budapest.
MN	- Muzeul Național de Istorie a României. București.
MÖSTA	- Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs. Österreichischen Staatsarchiv. Wien.
Natl Geogr Res	- National Geographic Research Journal. Washington, D.C.
NeuesJahrGP	- Neues Jahrbuch für Geologie und Paläontologie Monatschafte. Stuttgart.
NTS	- The Nordic Textile Journal. University College of Borås. The Swedish School of Textiles.
OJA	- Oxford Journal of Archaeology, Blackwell Publishing Inc.

Lista abrevierilor

ÓL	- Ósrégészeti Levelek. Prehistoric newsletter. Budapest.
Oltenia	- Oltenia. Studii și comunicări. Arheologie – Istorie. Craiova.
OpuscArchaeol	- Opuscula Archaeologica Radovi Arheološkog zavoda. Zagreb.
Oryctos	- Oryctos. Musée des Dinosaures d'Espéraza.
PA	- Patrimonium Apulense. Alba Iulia.
PalaeoAfricana	- Palaeontologia Africana. Annals of the Bernard Price Institute for Palaeontological Research, University of the Witwatersrand. Witwatersrand. Johannesburg.
Paleobiology	- Paleobiology. The Paleontological Society. Gainesville.
Palevol	- Palevol. Comptes Rendus de l'Académie des sciences. Issy-les-Moulineaux.
Pallas	- Pallas. Revue d'études antiques. Université du Mirail. Toulouse.
PamArch	- Památky archeologické. Praha.
PAS	- Prähistorische Archäologie in Südosteuropa. Berlin.
PBF	- Prähistorische Bronzefunde. München.
Peuce	- Peuce. Studii și comunicări de istorie veche, arheologie și numismatică. Tulcea.
PLoS ONE	- PLoS ONE. International, peer-reviewed, open-access, online publication.
PNAS	- Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America. Washington.
Pontica	- Pontica. Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța. Constanța.
PPP	- Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology ("Palaeo3"). An International Journal for the Geo-Sciences.
PPS	- Proceedings of the Prehistoric Society. Cambridge-Londra.
Programm Mühlbach	- Programm des evangelischen Untergymnasium in Mühlbach und der damit verbundenen Lehranstalten. Mühlbach (Sebeș).
PZ	- Prähistorische Zeitschrift. Deutsche Gesellschaft fuer Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte, Institut für Prähistorische Archäologie. Berlin.
RA	- Revista Arheologică. Institutul de Arheologie și Istorie Veche. Chișinău.
Renașterea	- Renașterea. Cluj-Napoca.
RÉV	- Revue des études latines. Paris.
RevAquitania	- Revue Aquitania. Revue interrégionale d'archéologie. Aquitaine.
RHSEE/RESEE	- Revue Historique du Sud-Est Européen. Academia Română. București și Paris (din 1963 Revue des Études Sud-Est Européennes).
RI	- Revista de Istorie (din 1990 Revista istorică). București.
RJTRG	- Romanian Journal of Tectonics and Regional Geology. București.
RM	- Revista Muzeelor. București.
RMGM	- Revista Muzeului de Geologie și Mineralogie. Cluj-Napoca.
RMM	- Revista Muzeelor și Monumentelor. București.
RMM-MIA	- Revista Muzeelor și Monumentelor. Monumente Istorice și de Artă. București.

Lista abrevierilor

RRH	- Revue Roumaine d'Histoire. Academia Română. București.
RRL	- Revue Roumaine de Linguistique. Academia Română - Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”. București
RT	- Revista Teologică. Sibiu.
RVM	- Rad Vojvodanskih muzeja. Novi Sad.
SAA	- Studia Antiqua et Archaeologica. Iași.
SAHIR	- Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae. Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” Iași. Iași.
SAI	- Studii și articole de istorie. București.
Sargetia Naturae	- Sargetia. Acta Musei Devensis. Series Scientia Naturae. Deva.
Sargetia	- Sargetia. Buletinul Muzeului județului Hunedoara (Acta Musei Devensis). Deva.
SASTUMA	- Saarbrücker Studien und Materialien zur Altertumskunde. Bonn.
SB	- Studia Bibliologica. București.
SBV	- Studia bibliologica Valachica. Târgoviște.
SC (Științele Naturii)	- Studii și Cercetări (Științele Naturii). Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud. Bistrița.
SCB	- Studii și cercetări de bibliologie. București (1955-1963).
SCIM	- Studii și cercetări de istorie medie. București.
SCIV(A)	- Studii și cercetări de istoria veche. București (din 1974, Studii și cercetări de istorie veche și arheologie).
SCN	- Studii și cercetări numismatice. București.
SEER	- The Slavonic and East European Review. University College London.
SlovArch	- Slovenská Archeológia. Nitra.
SMICont	- Studii și materiale de istorie contemporană. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București. București.
SMIMod	- Studii și materiale de istorie modernă. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București. București.
SMK	- Somogyi Muzeumok Kozlemenyei. Somogyi Megyei Muzeumok. Kaposwar.
Starinar	- Starinar, Treća Serija. Arheološki Institut. Beograd.
StComSM	- Studii și comunicări. Muzeul județean Satu Mare. Satu Mare.
StudArch	- Studia Archaeologica. Budapest.
StudGeolSalmanticensia	- Studia Geologica. Salmanticensia. Universidad de Salamanca. Departamento de Geología. Salamanca.
StudiaTGCV	- Studia. Theologia Graeco-Catholica Varadiensis. Oradea.
StudiaUBBG	- Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”. Series Geologia. Cluj-Napoca.
StudiaUBBH	- Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”. Series Historia. Cluj-Napoca.
Študijne Zvesti AUSAV	- Študijne Zvesti. Archeologickeho Ustavu Slovenskei Akademie Vied. Nitra.
Suceava	- Anuarul Muzeului Județean. Suceava.
SympThrac	- Symposia Thracologica. Institutul Român de Tracologie.
Terra Sebus	- Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis. Sebeș.
Thraco-Dacia	- Thraco-Dacia. Institutul Român de Tracologie. București.

Lista abrevierilor

Tibiscum	- Tibiscum. Studii și Comunicări de Istorie și Etnografie. Caransebeș.
Tibiscus	- Tibiscus. Muzeul Banatului Timișoara. Timișoara (1971-1979).
Tisicum	- Tisicum. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei múzeumok evkönyve. Szolnok.
Transilvania	- Transilvania. Foaia Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român. Brașov.
Tyragetia	- Tyragetia. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei. Chișinău.
UPA	- Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie. Berlin.
Vjesnik	- Arheološkog muzeja u Zagrebu. Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu. Zagreb.
VZBGW	- Verhandlungen der Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien. Wien.
WPZ	- Wiener Prahistorische Zeitschrift. Selbstverlag der Wiener Prahistorischen Gesellschaft. Wien.
Zalai Múzeum	- Zalai Múzeum. Zalaegerszeg.
ZfA	- Zeitschrift für Archäologie. Berlin.
Ziridava	- Ziridava. Muzeul Județean Arad. Arad.